

راهنمای "استفاده از ماسک در کودکان در شرایط پاندمی کووید ۱۹"

وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی

معاونت بهداشت

دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس

اداره سلامت کودکان

مهر ۹۹

فهرست

- ۲حفاظتی درباره‌ی کووید ۱۹ و کودکان.....
- ۳توصیه هایی به تصمیم گیرندگان جامعه در مورد استفاده کودکان از ماسک.....
- ۳استفاده از ماسک در کودکان و نوجوانان.....
- ۴ملاحظات اجرایی.....
- ۵ملاحظات خاص برای کودکان دارای معلولیت.....
- ۵ملاحظات خاص برای مدارس.....
- ۶جایگزین ماسک پارچه ای برای کودکان.....
- ۶پایش و ارزیابی تأثیر استفاده از ماسک در کودکان.....

استفاده از ماسک در کودکان در شرایط COVID-19 در جامعه

مطالب زیر بر اساس مستند ارائه شده توسط سازمان بهداشت جهانی (WHO) و صندوق کودکان ملل متحد (یونیسف) در خصوص استفاده از ماسک در کودکان در اداره کودکان دفتر سلامت جمعیت و خانواده وزارت بهداشت ترجمه و تهیه شده است.

حقایق درباره‌ی کووید ۱۹ و کودکان

۱. سازمان بهداشت جهانی و یونیسف استفاده از ماسک را توصیه می‌کنند. استفاده از ماسک به عنوان بخشی از بسته جامع مداخلات بهداشت عمومی می‌تواند از انتقال برخی از بیماری‌های ویروسی دستگاه تنفسی از جمله COVID-۱۹ جلوگیری و آن را کنترل کند. رعایت سایر اقدامات از جمله حفظ فاصله فیزیکی، بهداشت دست، موارد تنفسی و تهویه مناسب در محیط‌های بسته برای کاهش شیوع SARS-CoV-۲ (عامل COVID-۱۹) ضروری است.
۲. بر اساس مطالعات انجام شده تنها یک تا هفت درصد موارد تأیید شده COVID-۱۹ از طریق تست‌های آزمایشگاهی، مربوط به کودکان است که در مقایسه با سایر گروه‌های سنی کمتر است.
۳. تاکنون شواهد موجود نشان می‌دهد بیشتر موارد گزارش شده در میان کودکان، از طریق انتقال داخل خانواده‌ها است اگرچه ممکن است تحت تاثیر تعطیلی مدارس و در خانه ماندن کودکان نیز باشد.
۴. اگرچه حجم ویروس جدا شده از کشت ویروس در کودکان علامت‌دار، مشابه بزرگسالان است اما شواهد نشان می‌دهد که کودکان عمدتاً عامل اصلی انتقال COVID-۱۹ نیستند.
۵. شواهد محدود نشان می‌دهد میزان شیوع بیماری در کودکان، نسبت به کودکان بزرگتر و بزرگسالان کمتر است.
۶. شواهد موجود در مورد مزایا و معایب استفاده از ماسک در کودکان برای پیشگیری از انتقال COVID-۱۹ محدود است.
۷. مطالعات نشان می‌دهد کودکان بین ۵ تا ۱۱ سال در مقایسه با بزرگسالان، با پوشیدن ماسک به میزان قابل توجهی محافظت نمی‌شوند که احتمالاً مربوط به عدم تناسب سایز ماسک می‌باشد.
۸. میزان استفاده و مقبولیت استفاده از ماسک در بین کودکان بسیار متغیر است و از سطح بسیار پایین تا قابل قبول دیده شد که با گذشت زمان کاهش می‌یابد.
۹. مواردی مانند گرما، خارش، مشکلات تنفسی، ناراحتی، حواس پرتی، مقبولیت اجتماعی پایین و عدم تناسب ماسک با سایز کودک در کودکان در هنگام استفاده از ماسک گزارش شده است.

مزایای استفاده از ماسک در کودکان برای پیشگیری از کووید ۱۹ باید نسبت به معایب آن در نظر گرفته شود. سهولت استفاده و احساس راحتی و هم‌چنین نگرانی از تاثیر آن بر روابط اجتماعی و ارتباطی باید سنجیده شود.

توصیه هایی به تصمیم گیرندگان جامعه در مورد استفاده کودکان از ماسک

تدوین سیاست ها توسط مقامات ملی باید با رعایت اصول بهداشت عمومی و اجتماعی زیر انجام شود:

- علائق، سلامتی و رفاه کودک باید در اولویت قرار گیرد.
- رهنمودها نباید تأثیرات منفی بر تکامل و یادگیری کودک داشته باشد.
- رهنمودها باید سهولت توصیه های کاربردی در شرایط مختلف اجتماعی، فرهنگی و جغرافیایی و خصوصا محیط هایی با منابع محدود، محیط های بشردوستانه و کودکان معلول یا شرایط خاص بهداشتی را در نظر بگیرند.

استفاده از ماسک در کودکان و نوجوانان

معیارهای استفاده از ماسک در کودکان بنا به توصیه سازمان جهانی بهداشت و صندوق کودکان یونسف، در کشورها و مناطقی که درگیر پاندمی هستند و فاصله گذاری کمتر رعایت می شود به شرح زیر است:

۱. کودکان زیر ۵ سال

استفاده از ماسک در کودکان زیر پنج سال به دلایل زیر نمی تواند موجب پیشگیری از انتقال بیماری از کودکان به سایرین گردد:

- قبل از ۵ سالگی، مراحل تکاملی مربوط به مهارت های استفاده از دست و هماهنگی حرکات ظریف سپری نشده است و کودکان برای استفاده مناسب از ماسک نیاز به کمک دارند.
- برای برخی کودکان زیر ۵ سال که زودتر از معمول این مهارت را کسب کرده اند، به خصوص اگر پوشیدن ماسک برای مدت زمان طولانی مورد انتظار است، نظارت مناسب و مداوم یک بزرگسال آگاه توصیه می شود.
- کودکانی که دارای اختلالات شناختی یا تنفسی شدید هستند و در تحمل ماسک مشکل دارند، تحت هیچ شرایطی نباید از ماسک استفاده کنند.
- بهداشت عمومی نظیر شستن مرتب و مکرر دستها و فاصله گذاری اجتماعی (حفظ فاصله فیزیکی حداقل ۱ متر) باید در اولویت قرار گیرد.

۲. کودکان زیر ۶ تا ۱۱ سال

در تصمیم گیری برای استفاده کودکان ۶ تا ۱۱ سال از ماسک، باید ملاحظات زیر را در نظر گرفت:

- به روز رسانی اطلاعات مربوط به شدت انتقال ویروس در منطقه ای که کودک در آن زندگی می کند؛
- محیط اجتماعی و فرهنگی (عقاید، آداب و رسوم، رفتار یا هنجارهای اجتماعی) که بر تعاملات اجتماعی کودکان تأثیر می گذارد؛
- توانایی کودک در استفاده مناسب از ماسک و وجود نظارت مناسب بزرگسالان آگاه؛

- تأثیر بالقوه استفاده از ماسک بر یادگیری و رشد روانی-اجتماعی کودک؛
 - ملاحظات خاص برای مواردی مانند حضور بستگان مسن و سالمند در خانه، مدارس، هنگام انجام فعالیت های ورزشی کودکان معلول یا کودکان دچار بیماری های زمینه ای
۳. کودکان و نوجوانان ۱۲ سال به بالا
- در کودکان و نوجوانان ۱۲ سال به بالا، باید از توصیه ها و دستورعملهای استفاده از ماسک در بزرگسالان استفاده شود.
۴. کودکان با بیماریها/ مشکلات خاص
- استفاده از ماسک برای کودکان دارای نقص ایمنی یا برای کودکان مبتلا به فیبروز کیستیک یا برخی بیماری های دیگر مثل سرطان معمولاً توصیه می شود، اما باید با مشورت پزشک باشد.
 - استفاده از ماسک در کودکان دچار اختلالات تکاملی، ناتوانی ها یا سایر شرایط خاصی که با استفاده از ماسک تداخل ایجاد می کند، نباید اجباری باشد و باید توسط پزشک کودک مورد بررسی قرار گیرد.

ملاحظات اجرایی

- در توصیه به استفاده از ماسک در بین گروه های سنی مختلف، علاوه بر توجه به آسیب های احتمالی و اثرات معکوس استفاده از ماسک باید اپیدمیولوژی محلی و شرایط زمینه ای، از جمله شدت انتقال، توانایی فاصله فیزیکی یا انجام اقدامات تهویه مناسب در محیط های بسته، اختلاط با سایر گروه های سنی و تماس با سایر افراد آسیب پذیر در نظر گرفته شود.
- به منظور درک بهتر کودک از پوشیدن ماسک و نگهداری ماسک، الگوسازی از طریق والدین/سرپرستان، معلمان، مربیان و افراد معتمد جامعه انجام شود.
- برای اطمینان از اینکه استفاده از ماسک باعث ایجاد حس کاذب امنیت یا بی توجهی در کودکان به سایر اقدامات بهداشت عمومی نشود، باید پیام های ویژه آموزشی و ارتباطی ایجاد شود.
- پیام های ویژه آموزشی و ارتباطی باید شامل این موارد باشد: نحوه استفاده ایمن و موثر از ماسک، استفاده مجدد از ماسک توسط همان کودک پس از تغذیه یا ورزش، در صورت آلوده، خیس یا گم شدن ماسک کودک قبل از شستشو و تهیه ماسک تمیز اضافی، ماسک آلوده (در کیسه یا ظرف اختصاصی) را کنار بگذارد.
- برای کودکانی که در خانه ها یا مناطق جغرافیایی با آسیب پذیری اجتماعی و منابع محدود زندگی می کنند، باید ماسک به صورت رایگان در دسترس قرار گیرد تا دسترسی عادلانه برای کودکان تضمین شود.
- در طراحی ماسک صورت برای کودکان باید کیفیت کلی پارچه، قابلیت تنفس و راحتی مناسب و طبق میل کودک بودن آن (اندازه مناسب، رنگ، طرح و ...) در نظر گرفته شود تا به بهبود پذیرش و استفاده آنها توسط کودکان کمک کند.

ملاحظات خاص برای کودکان دارای معلولیت

- کودکان دچار اختلالات تکاملی یا ناتوانی احتمالا با موانع، محدودیت ها و خطرات اضافی روبرو هستند و باید گزینه های دیگری برای پوشاندن مانند محافظ صورت face shields وجود داشته باشد.
- برخی از کودکان معلول نیاز به تماس جسمی نزدیک با درمانگر، مربی یا مددکار اجتماعی دارند. این نکته حائز اهمیت است که همه ارائه دهندگان خدمت موارد کلیدی IPC^۱ را رعایت کنند از جمله از ماسک استفاده کنند و محیط ارائه خدمت بر اساس ارتقا IPC باشد.
- استفاده از ماسک در کودکان دچار کم شنوایی یا مشکلات شنوایی ممکن است موانع یادگیری و چالش های بیشتری به همراه داشته باشد که با توجه به نیاز به رعایت فاصله فیزیکی این مشکلات تشدید نیز می شود.

ملاحظات خاص برای مدارس

- استفاده از ماسک توسط کودکان و نوجوانان در مدارس فقط باید به عنوان بخشی از استراتژی جامع برای محدود کردن شیوع COVID-۱۹ در نظر گرفته شود.
- استفاده از ماسک ممکن است به طور قابل توجهی در روند یادگیری تداخل ایجاد کند و بر فعالیت های حیاتی مدرسه مانند تربیت بدنی، برنامه های غذایی، زمان بازی و ورزش و همچنین یادگیری تأثیر منفی برجای بگذارد که نیاز به توجه ویژه دارد.
- اگر استفاده از ماسک پارچه ای در مدارس توصیه می شود، باید دستورالعمل و لوازم خاصی برای نگهداری ایمن، جابجایی و در دسترس بودن ماسک های پارچه ای ارائه شود.
- تهیه ماسک کافی و مناسب برای همه کودکان مدرسه باید تضمین شود. الزامات اساسی مانند آب، مواد شوینده و ملزومات بهداشتی باید در ساختمان مدرسه وجود داشته باشد تا اقدامات جامع IPC قابل اجرا باشد.
- اگر در شرایط خاص از ماسک های پزشکی یا یکبار مصرف استفاده می شود، برای کاهش خطر دور انداختن ماسک های آلوده در کلاس و زمین بازی، باید سیستم مدیریت پسماند از جمله دفع ماسک های استفاده شده ایجاد شود.
- به دلیل استفاده از ماسک، کمبود ماسک، کمبود منابع یا عدم دسترسی به ماسک، هیچ کودکی نباید از تحصیل محروم شود.

^۱ Infection prevention and control (IPC)

محافظ صورت

برخی کودکان به دلایل مختلف مثلاً مسائل بهداشتی یا ترس از ماسک ممکن است نتوانند ماسک بزنند، بنابراین محافظ صورت می تواند به عنوان جایگزینی برای ماسک باشد. البته این تصمیم گیری بر اساس در دسترس بودن، امکان سنجی و میزان تحمل گرفته می شود. از محافظ صورت جهت حفاظت در برابر قطرات تنفسی و پیشگیری از پاشیدن مایعات بیولوژیک (به ویژه ترشحات تنفسی)، عوامل شیمیایی و ذرات به چشم استفاده می شود.

سازمان جهانی بهداشت و صندوق کودکان یونیسف توصیه می کنند در شرایط خاص که پوشیدن ماسک عملی نیست (مثل کودکان کم شنوا یا سایر معلولیت ها یا شرایطی که استفاده از ماسک های پارچه ای یا طبی سلامتی را تحت تاثیر قرار می دهد) با در نظر گرفتن ملاحظات زیر می توان از محافظ صورت استفاده کرد:

- محافظ صورت یک مانع فیزیکی ناقص است و لایه های فیلتراسیون ماسک را فراهم نمی کند.
- محافظ صورت باید تمام صورت را بپوشاند، به دور طرفین صورت پیچد و تا زیر چانه گسترش یابد.
- محافظ صورت چند بار مصرف باید به درستی تمیز (با صابون، مواد شوینده و آب)، ضد عفونی (با الکل ۷۰ تا ۹۰٪) شده و پس از هر بار استفاده نگهداری شوند. محافظ صورتی که در برابر استفاده از مواد ضد عفونی کننده آسیب نمی بیند و مختصات نوری آن تغییر نمی کند باید انتخاب شود.
- حفظ فاصله فیزیکی حداقل ۱ متر (۳،۳ فوت) در صورت امکان، توجه به بهداشت دست و اصول حفاظت تنفسی انجام شود.
- به منظور پیشگیری از آسیب دیدن کودکان هنگام پوشیدن و درآوردن محافظ صورت، باید احتیاط لازم انجام شود.

پایش و ارزیابی تأثیر استفاده از ماسک در کودکان

پایش و ارزیابی باید در ابتدای مداخله انجام شود و باید شاخص های آن شامل مواردی باشد که تأثیر مداخلات را بر سلامت کودکان اندازه گیری می کنند از جمله: سلامت روان؛ کاهش انتقال SARS-CoV-2؛ محرک ها و موانع پوشیدن ماسک؛ تأثیرات ثانویه پوشیدن ماسک بر یادگیری تکاملی کودکان؛ حضور در مدرسه؛ دسترسی به مدرسه؛ تأثیر بر روی کودکان دارای تاخیر تکاملی، شرایط بهداشتی، معلولیت ها یا سایر آسیب پذیری ها.

تجزیه و تحلیل ها نیز باید شامل جنس، سن، طبقه بندی جسمی، اجتماعی و اقتصادی باشد تا اطمینان حاصل شود که اجرای سیاست به کاهش نابرابری های بهداشتی و اجتماعی کمک می کند.

- Advice on the use of masks for children in the community in the context of COVID-19, Annex to the Advice on the use of masks in the context of COVID-19, 21 August 2020, who,unicef